

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELÉLŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Krasznibrod legendája: *Csudáky Bertalan*. — Vágy: *Fadgyas Kálmán*. — A billiárdjátzsma: *Daudet Alphonse*.
Fordította: *Dr. Oláh Béla*. — Komédiák. Természetes kritika: *Lucián*. — Irodalom és művészet: *Ór*. — Kecskemét
ünnepe: *Lampérth Géza*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — A kiadóhivatal üzenetei. — Egyről-más. 51 — Hirdetések.

Krasznibrod legendája.

Irtá: *Csudáky Bertalan*.

Szent hagyományok, csillogó színekben pompázó mesék, — misztikus regék és legendák — a ti hazátok nem az egyhangú rónaság, a ti bűbájos otthonotok ott van a magas bércek ölén, — a képzetet élénken működtető Felföldeken. Hegy-völgyes tájak, zúgó patakok, őserdők, repkényes várromok, kopasz sziklatömbök és hús források azok a mozgató erők, melyektől a nép költői kedélye színössé lesz és megizmosodik. A természetnek e csodás képeiből gazdagon buzog az erő, a szín, az erőteljes képzelet, mely inspirál s alkotásra készlet. Innen van az, hogy a mi felföldi népünk képzeletvilága gazdagabb-színesebb, mint az Alföldön lakóé s ezért van az, hogy a költői szépségű mesék, legendák és hagyományok dolgában sokkalta szegényebbek a végtelen kiterjedésű szürke rónaságok, mint a természet szépségeiben bővelkedő Felföldek.

Kevés hely dicsekedhetik annyi historiai és etnografiai érdekességgel mint az északi Felföldön elterülő Laborcz völgye. Az a kedves rusztikus élet, melyet a rohanó, dübörgő és zakatoló gépek bőhögése még fel nem zavart bukolitikus nyugalomból, csendes éjszakákon, lobogó pástortüzeknél a képzelet színes szálaiból itt még ma is érdekes meseszövéssé folyik. S ömlik a szó, a mese az öregek ajkáról fáradhatatlanul, míg pirkad a lilaködös hajnal, míg elhamvad a pattogó rözse utolsó zsarátok... S megtudjuk, hogy sok kincs van a rohanó Laborcz medrébe temetve, hogy bájos tündérelányok árnyai imbolyognak éjjente a roskadozó várak bástyafalain, hogy csudás jelenések mennek végbe az őserdők forrásvizéinél s hogy megható legendák járnak szájról-szájra a *krasznibrod* monostor keletkezéséről. Így száll el apróléki, így maradt fenn a bűbájos mesevilág minden érdekesebb alkotása az utókorra.

A sok közül ez alkalommal csak egyet mondok el, csak azt, melyről a Laborczvölgy ájtatos pástora még ma is legszívesebben beszélnek.

Minden számbavehető hagyomány, ékes ragyogású mese vagy legenda, a határjelölő Beszkidektől — le egészen a *jeszenői* várromokig a krasznibrod népmesevilágában a hatalmas *Drugeth* grófok nevével van összefüggésben. Ez a név kétségkívül nemcsak itt a felvidéki nép életében játszott valaha nagy szerepet, hanem történelmünkben is kiváló helyet biztosított magának. A *gerenei* és *homonnai Drugeth* grófok Olaszországból jöttek hozzánk.

Ősi otthonuk a kies fekvésű Salerno volt, a hol a hagyomány szerint nem éltek valami csillogó főúri pompában. A délczeg megjelenésű két testvér, Fülöp és János gróf még Róbert Károly korában jött Magyarországra, s igazán mesébe illő szerencsével és gyorsasággal, csakhamar elsőrangú szerephez jutott mind a kettő. Főispánok és nádorok lesznek, fényes udvarukban helye volt a pástornak és a fejedelmi vendégnek egyaránt. A vendégszerető főurak rövid idő alatt óriási népszerűségre tettek szert. Birtokuk 1330 körül már Krasznibrodig terjedt, a hol szívesen tartózkodtak. Ezekről származnak a homonnai Drugethek, kik közül későbbben a Pázmány befolyása alatt katolikus hitre tért III-ik György gróf, az országbíró s Zemplén vármegye főispánja tünt ki leginkább. Érdekes és élénk szerepet vitt Drugeth Bálint is, de a pástorok kantonjában, a csendes Krasznibrodban inkább György gróf az, a kit a nép számtalan mese és legenda hőségé avatott. Az évszázados hagyományok szerint, melyeknek ma már historiai értékük van, Drugeth Bálint nevéhez fűződik a krasznibrod zárda ujjáépítése is.

A monostor szereplésére mindössze csak a XVII-ik századtól kezdve vannak írott adataink. Keletkezésére nézve egy érdekes hagyomány maradt ránk. A monostor helyén a XIV-ik században egy pompás vízü forrás buzogott. A falu népe, a szomjas vándor, a hegy oldalán tilinkozó pástortgyermek s mindenki, aki tudott létezéséről, szívesen kereste föl az üdítő vízü kis hegyi kutat. Történt, hogy egy forró nyári napon egy világtalan, elcsigázott koldust vezettek ide, hogy megpihenjen a hatalmas tölgyek árnyékában s szomját enyhítse a közel-fekvő forrás vizéből. A világtalan koldus ivott a vízből s a tikkasztó hőségűtől verejtékező arcát is megmosta, hogy felfrissüljön. S abban a pillanatban, mikor szeméhez ért a víz, egyszerre visszanyerte látását. Ájtatos felbuzdulásában valami kifejezhetetlen erő behatása alatt egy Madonna-képet festett, melynek tiszteletére hálából ott a szent forrás vizénél, hol visszanyerte szemvilágát, picziny fakápolnát rótt össze s a képet a primitív eszközökkel faragott oltárra helyezte. Mondják, sok csodás jelenség játszódott le még aztán a koldus kápolnájában és a forrás körül. Zarándoklás színhelye lett ez a csodaforrás, ahová későbbben Koriatovich Tódor munkácsi orosz herceg egy nagyobb templomot és zárdát építtetett. Ezt a monostort a szeszélyes Drugeth Bálint gróf csupa kedvtelésből 1603-ban elhamvasztotta, de vallásos felesége hosszas rábeszélésének engedve újból felépíttette. Ez a hagyomány, mely szerint a monostor így keletkezett volna

ma már a történelmi valóság köntösében áll előttünk. A nép legendája a krasznibródi kegyhely keletkezését Druget Györgynek tulajdonítja. A harcias természetű, de e mellett rendkívül vallásos főúr, ki nem egy győzelmes harcot vívott jól szervezett csapataival, ide bent s az ország határain kívül, a felvidéki nép hitében hőse lett ennek a legendának. A krasznibródi népek kevés jutott a jólétekből és kevés a történelmi dicsőségből. Pedig sokat szenvedtet, sokat küzdött, mert a hatalomra és tekintélyre vergődött Drugeth grófok birtoka sok történelmi eseménynek volt a színtere. A kecskepásztorok melábusz tilinkóját sokszor elnémitotta itt a kuruczok és labanczok harcai riadója. Krasznibród, úgy látszik, nyiltabb fekvésénél fogva legalkalmasabb volt arra, hogy pihenőt tartsanak, vagy csatát vívjanak a mozgalmas idők guerilla-csapatái. A harcias benyomásoktól kiedződött nép mesevilága is más mederbe terelődik ebben a korban. Aranyszínű zománczszal bevont regéit és legendáit összeforrasztja a csaták zajával s vallásos érzületének lángja sokszor átszap a harczmezőkre. Nem csoda, ha ez a nép szívesebben ragaszkodik a harczok tüzeiben fogamzott György-legendához, mint a világtalan koldus csodaforrásához.

1619 körül történt, hogy a hatalmas *Drugeth* György tekintélyes csapattal nekiiramodott a hegy-völgyes vidéknek — Lengyelország felé tartott, hogy megtámadja *Rákóczi* Györgyöt. Délczeg paripáján vágatott a gróf — szokása szerint mindig a csapat után, hogy figyelemmel kísérje katonáinak minden mozdulatát. A kanyargós *Laborcz* partján haladva csakhamar Krasznibródhoz érkeztek. Az út mentén egy terebélyes tölgy árnyékában gyaluatlan léczek keretébe illesztve egy csodatevő *Madonna* képe volt elhelyezve. A picziny fakápolna tömjén-atmoszférájában vándorok, koldusok és pásztorok ájtatoskodtak. Mikor György gróf toporzékoló ménjén a vallásnak eme szegényes szimbolumához érkezett, lova megbokrosodott, urát kidobta a díszes nyergéből, aki oly szerencsétlenül zuhant a hegyi út kötestére, hogy egyik lábát ketté törte. Jeles orvosok, kuruzslók csapatosan siettek a beteg főúr segítségére. De minden készség hiábavaló volt. A vallásos emberben, kinek későbbben a baziliták uniójában is nagy szerepe volt, a hit már hervadni kezdett s a fájdalomtól elkeseredve egy szenvedélyes pillanában felperzseltette a kis fakápolnát, mely szerencsétlenségének színhelyét jelezte. Ezután még izzóbb szenvedélyek hánytorgatták a beteg lelkét. Ellenszenvvel és gyűlölettel telt meg a szíve minden iránt, ami a hitre emlékeztetett.

Sötét gondolatok foglalkoztatták éjjel és nappal. Szenvedő arcán meglátszott, hogy végleges döntés előtt áll. Lelke üdvösségét egy meggondolatlan lázas pillanában már talán a mélységbe, a sötét chaoszba taszította volna, ha az isteni gondviselés ki nem egyenlíti a kiélesedő ellentéteket. Messze vidékről egy jószágos arcú orvos érkezik a szenvedőhöz. Kikérdezi a szerencsétlenség okait s vallásos nyugalommal azt tanácsolja, hogy a felperzselt kápolna helyére templomot építtessen. A beteg gróf, ki közel járt az élet határához — elfogadja a tanácsot — s erős fogadalmat tesz, hogy az elpusztított kápolna helyére egy nagyszabású templomot emeltet. A gyógyulás már a pusztá fogadalom percében bekövetkezett s a pórnép között villámgyorsasággal terjedt el a csodás jelenség híre. Ilyen legendák jártak akkor, amikor még a műveltebbek sem ismerték az élet mozgásait. A nevezetes *Madonnakép*, mely az elhamvasztott kápolna lángjaiból sértetlenül kiröppent, még ma is ott van a zárda mellé épített *Mária-kápolna* oltárán. A nép hite szerint *Drugeth* György felgyógyulása s e csodás jelenség vetette meg alapját a csendes krasznibródi monostornak.

Vágy.

*Virágokhoz vágyódik a szívem,
Beteg vagyok, szeretnék meggyógyulni.
Amerre néz, csak felhőt lát szemem,
Oh itt az ég könnyűje nem szűn' hűllni.
Ez a világ itt oly komor, sötét;
Reménytelen lélek siessen innen,
Kövessen rossztól féltő ösztönét —
Hiába erős, gyógyulása nincsen.*

*Milyen más, mily csodás az a világ,
Ahol az illatos virágok nyílnak.
Édes beszédre kész minden virág,
Komorság, rút közöny nem háborítanak.
... De boldog is az, kinek kertje van;
S nincs azon túlszárnyaló kívánsága,
Akinek megtört szíve vágytalan,
Milyen kevésből áll a boldogsága.*

*Egykor kicsiny volt nekem e világ,
S ha szállni vágytam, szűk volt a határa;
És most elég néhány bokor virág,
Hogy teljesüljön lelkem minden vágya.
Hogy a sok vágy, remény nem teljesült,
Beteg a szívem, nagy beteg azóta;
Az égig nyúló vágy mind, mind elült,
Elég egy kis kert s benn — néhány szál róza.*

Fadgyas Kálmán.

Füzdőre utazó közönségünket kérjük, hogy czífmüket jó előre sziveskedjenek velünk közölni, hogy a lap szétküldése pontosan történhessék.

A billiárdjátzsma.

Irta: *Daudet Alphonse.*

Ford. *Dr. Oláh Béla.*

A verekedés már két napon át tartott s a katonák, minthogy az éjszakát záporosóben, borjúlva a hátukon töltötték el, egészen elaponyedtek. Mégis már három unalmas órája, lábuknál heverő fegyverrel állatják őket az országút pocsolyáiban s a mezők feneketlen sarában.

A fáradtságtól, az éjszakázástól s a csuromvíz egyenruhájuktól egészen elkábultan összebújnak, hogy egymást fölmelegítsék és támogassák. Van olyan, aki állva alszik, a szomszédja bornyújára támaszkodva s a bágyság és nélkülözés még jobban meglátszik ezeken az álomba merült, elernyedt arcokon. Eső, sár, semmi tűz, semmi leves, sötét komor ég s ellenség mindenfelé. Siralmas állapot. . .

De hát mi történik itt tulajdonképpen? Az ágyúk az erdő felé fordított torkukkal, mintha valamire lennének. A háttérben föllállított szóróágyúk mereven nézik a látóhatárt. Mintha támadásra várna minden. Miért nem támadnak? Mire várnak? Parancsra várnak, de az csak nem akar megérkezni a főhadiszállásról.

Pedig a főhadiszállás nincs messze. Amott van egy XIII-ik Lajos-féle szép kastélyban, melynek esőtől mosott vörös téglái félmagasságban ragyognak át a sűrű bozótton. Igazi fejedelmi lakás, méltó rá, hogy Franciaország marsalljának zászlaját viselje.

Az úttól elválasztó nagy árok és kősáncz mögött síma, zöld pázsit nyulik föl egészen egyenesen a torná-

czig, mindkét oldalán virágedényekkel. A kastély hátsó oldalán gyertyánfák sorakoznak, a kis tó, melyben hatyutók úszkálnak, tükörként terül el s egy madárkálit pagodaszerű tetője fölül élesen kiáltoznak a bokor felé a pávák, aranyfácánok pöffeszkedve csattogtatják szárnyukat. S bár a gazda elköltözött, nem érzik az elhagyatottság. A hadsereg fejének nemzeti zászlaja megóvott mindent, a pázsit legkisebb virágjáig s ily közel a csatamezőhöz valami elbűvölő volt abban a bőséges nyugalomban, a mely a dolgok rendes járásából s a bozótok szabályos sorából és a fasorok mélységes csendjéből ered.

Az eső, a mely oda lent oly rút sárral rakja meg az utakat s oly mély kerékvágásokat váj, itt csupán előkelő, arisztokratikus zápor, mely megélelenti a téglák vörösségét, a pázsitok zöld színét s ragyogóvá teszi a narancsfák levelét s a hatyutók tollát. Minden fényes, minden nyugodt. Valóban a tető gerinczén lobogó zászló s a kerítésen kívül őrtálló két katonánélkül senki sem gondolna főhadiszállásra. Az istállóban a lovak pihennek. Itt-ott tisztiszolgákkal találkozni, amint ügylegnek szolgálati ruhájokban a konyha bejáratánál. Amott egy-egy vörös ruhájú kertész járhatja nyugodtan gereblyéjét a nagy udvar homokján.

Az ebédidőben, melynek ablakai a tornácra nyílnak, félig leszedett asztal látható; kinyitott palaczkok, homályos üres poharak az összegyűrt asztalra. A lakomának vége, a vendégek fölkeltek. A mellékszobából hangos beszélgetés, nevetés, golyóördülés és pohárcsengés hallható. A tábornagy épen most készül a játszámához, ezért vár parancsra a hadsereg. Ha a tábornagy egyszer megkezdte játszámját, összedülhet az égboltozat, mi sem akadályozza meg őt abban, hogy befejezze.

A billiárd!

Ez a gyöngéje ennek a jeles katonának. Úgy áll ott, komolyan, mint a csatában: diszruhában, érdemekkel borított mellével, ragyogó szemmel, kipirult ábrázattal, a lakomától, játéktól s a grogtól nekihevíten. Hadsegédei körülötte állnak szolgálatara készen, tisztelettel s egészen el vannak ragadtatva a tábornagy minden lökésétől. Mikor a tábornagy egy számot lők, mind odarohan a jelzőtáblához; ha szomjas, mindnyájan el akarják készíteni grogját. Vállrojtoknak s csákótollaknak valóságos zöreje ez, rendjeleknek, bojtoknak csengése s ha az ember nézi ezt a sok kedves mosolygást, a hódolók eme finom tiszteletadását, annyi hímzést s az új uniformist abban a tölgyfamestetű magas terebben, mely a parkokba s a főudvarra nyílik, mindez visszaidézi a Compiegne-ban lefolyt őszi időket s kissé megpihenteti a bemocskolt katonaköpenyeket, a melyek ott lent unatkoznak az út mentén s a komor esőben oly komor csoportokat alkotnak.

A tábornagy játszótársra egy kis vezérkari kapitány. Zsinórosan, kifésülve, világos keztyűben. Szaktekintély a billiárdban s képes arra, hogy a föld összes tábornagyait leverje, de ért hozzá, hogyan kell tisztes távolban maradnia főnökétől s azon van, hogy ne nyerjen, de ne is veszítsen nagyon könnyen. Az ilyet nevezik a jövő tisztjének...

Ügyelj fiatal barátom, csak kitarás! A tábornagnak már tizenöt száma van, neked még csak tíz. Arról van szó, hogy a játszámát végigvigyéd s te többet tessel előmenetel érdekében, mintha kinn állsz a többivel a vízárdatban, a mely elnyeli a látóhatárt s bemocskolod szép egyenruhádát és behomályosítod szép vállrojtodat, parancsra várva, mely azonban csak nem érkezik meg.

Igazán érdekes egy játék. A golyók rohannak, érintkeznek s keresztezik egymást. A falak jól rúgnak vissza, a posztó szinte meggyulad. Egyszerre ágyúlövés

lángja csap föl az égig! Tompa moraj reszketteti meg az ablaktáblákat... Mindenki megremeg... nyugtalanul néznek egymásra... Csak a tábornagy nem látott, nem hallott semmit: ráhajolva a billiárdasztalra, pompás rekuéz-lökésen töri a fejét. Legerősebb oldala ugyanis a rekuéz.

De ime, ismét új villámlás s aztán megint egy másik. Rohamosan követik egymást az ágyúlövések. A hadsegédek az ablakhoz futnak. Tán csak nem a poroszok támadnak?

— Jól van, csak támadjanak! — mondja a tábornagy, megkrétázva a dákóját. — Önön a sor kapitány.

A főhadiszállás megremeg bámulatában. Az ágyútalpon elalvó *Turenne* semmi ehhez a tábornaghoz, aki oly nyugodt billiárdja előtt az ütközet órájában... Ezalatt megkezdődik a lárma. Az ágyúdőreibe belevegyül a golyószórók ropogása s az üdvölvések csattanása. Fekete szélű vörös füst emelkedik a pázsit végén. A park egész alja tűzben ég. A megriadt pávák és fázcánok rikácsolnak a madárházban, az arab lovak, megérezvén a puskaport, fölágaskodnak az istálló belsejében. Megmozdul az egész főhadiszállás, sürgöny — sürgönyt ér. A lovas posták megeresztett kantárszárral érkeznek meg. A tábornagyot keresik.

A tábornagy megközelíthetetlen. Hiszen már mondtam, hogy semmi sem gátolta volna meg abban, hogy a játszámát befejezze.

— Önön a sor kapitány!...

A kapitány azonban szórakozott. Így van az, ha az ember fiatal! Elveszti a fejét, megfeledkezik róla, hogy mi a czélja, kettős sorozatot lők s már-már megnyeri a játékot. Erre a tábornagy már dühös lesz. Meglepődés, méltatlankodás üt ki férfias arczán. Ebben a pillanatban egy sebesen vágató paripa rogy össze az udvarban. Egy hadsegéd egészen sárral fődve akar mindenáron bejutni s egy szökéssel áttör a tornácra:

— Tábornagy!... Tábornagy!...

De hogyan fogadták...

A tábornagy dühében fujva s pirosan, mint a kakas, megjelent az ablaknál, kezében a dákóval:

— Mi az? Mi történt? Nincs itt semmi pósta?

— De, — tábornagy...

— Jól van... mindjárt... várjanak — parancsaimra.

S az ablak hevesen becsukódik.

Várjanak a parancsaira.

Jól megy a dolgok azoknak a szegény embereknek. A szél egyenesen az arcukba veri az esőt. Egész zászlóaljak mennek tönkre, mások pedig tanácstalanul állnak, fegyverrel a kezökben s nem tudják okát adni tétlenségüknek. Mit sem lehet tenni. Persze, hiszen a meghalás-hoz nincsen szükség parancsra, az emberek szászámra hullanak a bokrok mögött az árkokba a hallgatag kastélylyal szemben. S ha még csak elestek volna, a kartács még szét is tépte őket a nyílt sebökből, zaj nélkül csordul Franciaország nemes vére...

Ott fõn, a billiárdteremben, szintén meleg van ám: a tábornagy újra elsõbbségben van; a kis kapitány azonban úgy védekezik, mint valami oroszlán...

Tizenhét, tizennyolcz, tizenkilencz... Alig tudják jegyezni a számokat. A csata zaja közeledik! A tábornagy már csak egy száma játszik. A taraczkgránátok már a parkig jutottak. Egyik más föl is robbant a kis tó fölött. A víz tükre megránczosodik; egy hatyutó úszik megriadva, vérzõ tollak forgatagában. Ez az utolsó lövés...

Most nagy csend áll be. Csak az esõ esik a gyer-tyánokra, zavart gördülés a domb alján és a fõlszáradt utakon egy sietõ csapatnak dobogása hallik...

A hadsereg teljesen megsemmisült.

A tábornagy megnyerte a játszámát.

KOMÉDIÁK

Természetes kritika.

A kritika az idők során túlságosan komplikált s ennél fogva élvezhetetlen tudományá fejlődött. Ha az olvasó nem ösmeri az összes filozófiai rendszereket, a műszabályokat, az evolúciókat, akkor egyáltalában nem élvezheti a kritikai tanulmányokat.

Kísérletet kellene tenni a kritikát visszatéríteni az eredeti ős formába, mikor például Szokratesz sétálgatva, párbeszédekben mondotta el kritikai véleményét a tudományról, a művészetéről és a társadalomról.

Ebben az irányban néhány kísérletet szándékozom ide iktatni.

I.

A kritikus: Az általános szavazati jogot nem szabad semmiféle cenzushoz kötni.

A hallgató: Miért?

A kritikus: Mert tegyük fel, hogy harmincz koronában állapítják meg a vagyoni cenzust. Nos, akad valaki, ki hivatkozni fog, hogy neki van egy szamara, mely hivatalos becslés szerint harmincz koronát ér. Helyes. Az illető ennél fogva aktív és passzív politikai jogokhoz jut. Ez nem baj. De mi történik akkor, ha a szamar elpusztul?

A hallgató: Nos, mi történik?

A kritikus: A derék polgár elveszíti szavazati jogát, Az még nem volna baj. De ugyanakkor fölmerül az a kérdés, hogy kinek volt tulajdonképpen politikai joga: neki vagy a szamarának?

II.

A kritikus: A vizsgai rendszer helytelen.

A hallgató: Igaz, de miképp pótolható?

A kritikus: Olyképpen, hogy minden leckeórán vizsgázní kell. Mindennap vizsga az annyi, mint semmi vizsga.

A hallgató: Ezt nem értem.

A kritikus: Pedig egyszerű. Ön például latinból felel. A tanár megkérdezi, hogy mi Jupiternek a genitivusa. Ön nem tud felelni. Ön nem tudja, hogy Jupiter mint tulajdonnév deklinálva, a legrendhagyóbb jelenség. Ez nagy tudatlanság. Ezért meg kellene önt buktatni. Ön izzad, drukkol, kétségbeesik. Végre értesül, hogy Jupiternek Joviis a genitivusa. S biztosíthatom, hogy ezt soha életében nem fogja elfelejteni. . . Mert a végső igazság az, hogy a tudásért szenvedni kell, de nem szükséges megbukni.

III.

A kritikus: A modern színházi emberek roppantul kikelnek a színházi szavalás ellen.

A hallgató: Azt hiszem, joggal.

A kritikus: Nem egészen. Mi a szavalás? Stilizált beszédmód. De hát nem stilizált-e maga a színpadi nyelv is? Azt hiszi, akad egy ember a mindenségben, ki az életben úgy beszél, oly artisztikusan fejezi ki magát, mint a hogy például Echegaray az íróasztal mellett görnyedve, raffináltan a szájába adja? De menjünk tovább, beszél valaki, ha még olyan történeti hős is, jámbusokban vagy alekszandrinosokban? Hallotta-e ön már az életben, hogy valaki így fogadkozik: «a halhatatlan istenekre!» «hitemre!» «kardomra!» Hát lehet-e ezeket másképp, mint stilizálva, azaz patetikusan szavalva mondani. Nem is arról van szó, hogy valaki szaval, hanem arról, hogy jól szaval-e vagy rosszul? De menjünk még tovább: az életben csaknem kivétel nélkül mindenki

pózol. Nos, akkor hogy kívánhatjuk, hogy a színész, ki a pózhoz legközelebb áll, s akinek az életet kell bemutatni, ne pózoljon?

IV.

A kritikus: Mi az ön nézete a kuruzslásról?

A hallgató: Büntetendő cselekmény.

A kritikus: Helyes. És mégis óvatosan, meggon-
dolva kell ezt a szót kimondani.

A hallgató: Miért?

A kritikus: Mert a mai orvosi tudomány teljes joggal tudatlan kuruzslásnak minősíti a száz év előtt való orvosi tudományt. És ez valószínűleg így fog változni a végtelenségig. Száz év után a mai tudományt fogják kuruzslásnak tekinteni. . . Hippokratész, ha most egy hétig orvosi gyakorlatot folytatna, becsukná és megpénzbírságnákná. . . De a mellett szobra előtt minden orvos tisztelettel hajol meg. . . Mondom, nagyon óvatosan kell lenni. . .

A hallgató: Értem.

Lucián.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Rákóczi-kori emlékek Kassán. A gazdag tartalmú és mintaszerűen berendezett Kassai Múzeum érdekes újabb Rákóczi-emlékekkel gyarapodott a napokban. Forgách Simon grófnak, II. Rákóczi Ferencz híres generálisának két ezüst pecsétnyomóját ajándékozta a Múzeumnak Forgách László gróf, mándoki nagybirtokos. A pecsétnyomók a XVIII. századeleji virágzó ötvös-művészet valóságos remekei és mint műtárgyak is rendkívül becsesek. Emeli értéküket, hogy Forgách Simon emlékéhez fűződnek, aki amellet, hogy vitéz katoná, korának egyik legműveltebb férfia is volt s az irodalommal és történettel nagy előszeretettel foglalkozott. Gazdag könyvtára volt s Zrínyi Miklós munkáit a harcztéren is tarsolyában hordta. «A török Afium ellen való orvosság»-ot, mely addig csak kéziratban volt meg, ő nyomatta ki először. Maga is írt egy munkát «Rákóczi discursusai, avagy II. Rákóczi Ferencz fejedelemnek a magyar nemzet örökösítését tárgyazó gondolatai» címmel. Irt ezenkívül értekezéseket a «hadakozás mesterségéről», vallás-erkölcsi műveket, verseket és leveleket, melyek mind egy érdekes és eredeti talentum megnyilatkozásai. Méltó tehát Forgách Simon mindenképpen az utókor emlékeztetére. — A nagybecsű ereklyék különben csak rövid ideig maradtak a Múzeum történelmi osztályában, mert amint a Rákóczi-terem, Rákóczi Ferencz rodostói ebédlő-palotájának hú mása, elkészül, oda helyezik át ezeket is a többi érdekes Rákóczi-ereklye társaságába, amelyeket egyrészt a kormány hozatott haza Rodostóból, másrészt Thaly Kálmán, a Rákóczi-kor nagyérdemű historikusa, ajándékozott a Kassai Múzeumnak.

Pályázat bibliafordításra. A theologusoknak érdekes versenyre nyílik alkalmuk az őszön a budapesti egyetemen. A Lakenbacher-alapítványból, mely a bibliai tudományok előmozdítására alapult, legközelebb egy 945 koronás pályázatot írtak ki tizenöt-husz biblia sornak legsikerültebb fordítására és magyarázására. A versorokat Mózes öt könyvéből veszik a kijelölt részleteket héber eredetiből kell latinra fordítani s a dolgozatot tizenkét óra alatt befejezni. Az érdekes pályázaton mindazon magyar és osztrák állampolgárok részt vehetnek, a kik a lefolyt évben vagy a közelgőmban a budapesti, bécsi vagy prágai egyetemen a theologiai kurzust bevégezték és a római katolikus presbiteri fokot elnyerték. A versenyt a budapesti egyetemen tartják meg 1906 november 23-án.

Az Uránia kiállításának sikere. Az Uránia, mint tudományos müintézet túlhaladta az összes hozzája fűzött várakozásokat. Nagy része van az Uránia rohamos hódító munkájában Molnár Viktor kultuszminiszteri államtitkárnak. Az Uránia műkereskedés művészeti igazgatója, Tolnai Ákos festőművész most úttörőként nagyszabású kiállítást rendezett, amelyen csak magyar tárgyú kép, szobor és iparművészeti tárgy volt kiállítva. A kiállítás minden tekintetben nagy sikert aratott. Igen sokan látogatták s a kiállított tárgyak

csaknem mind elkelték. Különösen nagy hatással volt a vásárlásra a magyar ipar érdekében megindult mozgalom. Nagy kelendőségnek örvendtek a népies műipari edények, a melyekből több százat megvásároltak. Az Uránia a jövő esztendőben újból rendez magyar kiállítást. Most az állandó nyári kiállítás van nyitva s egész nap megtekinthető. Ez a kiállítás az Uránia sikereinek sorozatát egy újabb, rendkívül értékes sikerrel gazdagította.

Művészeti díjak. *Andrássy* Dénes gróf, a műpártolással és jótékonyágáról ismert főúr, nejevel, *Francziska* grófnővel az ezredévi ünnepek alkalmával két nagy művészeti díjat alapított, egyenkint 4200 koronával, fiatal és tehetséges festőművészek számára. E két díjat a képzőművészeti tanács javaslata alapján *Apponyi* Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter most *Szlányi* Lajos és *Nyilassy* Sándor festőművészeknek adományozta. A két kitüntetett művész tanulmányai folytatására Angolországba utazott. — A képzőművészeti tanács a közoktatásügyi miniszter megbízásából szintén több nagyobb művészeti ösztöndíjra hirdetett pályázatot. Tíz pályadíj van, egyenkint 600 koronával, melyet fiatal művésznövendékek, festők és szobrászok nyerhetnek el, hogy azok segítségével tanulmányaikat bővíthessék.

A modern rajzoktatás. A főváros népiskoláiban a jövő évtől kezdve üdvös reform honosul meg. Az iskolai rajzoktatás reformálása között évtizedek óta folynak háboruszkodások az újítók és a konzervatívok között. Az amerikai, az angol, majd a német iskolákban sorra bukkantak föl olyan művészi ízlésű tanfériak, akik a rajzoktatást a geometriai ábrák labirintusából vissza akarták terelni a természetes alapra. A régi pedáns, lélekölő rajztanulás helyett, szinte játékszerű, a gyermek lelkehez simuló, a gyermek kedélyvilágához alkalmazkodó rajztanítási mód kapott lábra. Nálunk Magyarországon mintegy tíz esztendője foglalkoznak a szakkörök a rajztanítás reformálásával. Komolyabban csak pár év óta, amióta *Bárczy* István, a székesfőváros új polgármestere, mint a tanügyi osztály vezetője, el nem rendelte a fővárosi iskolák fele részében a modern irányú rajzoktatást. Jövő évtől kezdve minden fővárosi népiskolában a modern rajzoktatás kötelező s így annál aktuálisabb *Szűts* Izsó most megjelent könyve, mely a modern rajzoktatásról szükséges tudnivalókat foglalta össze egy vastag kötetbe. Könyvét egész sereg gyermekrajz élénkíti.

Ör.

Kecskemét ünnepe.

Irta: *Lampérth Géza.*

Az alföldi «hírös város» Kecskemét országos érdekű szép ünnep színhely volt vasárnap.

Nevezetes helye Kecskemét város piacza. Az ódon kollégium, az összes hitfelekezetek nagy templomai, a gyönyörű magyar stílus új városháza és a színház veszik körül ezt a teret, a hol kétszáz évvel ezelőtt máglyára rakva megégették az utolsó tárogatókat, hogy ne sirhassák tovább a letiport magyar szabadság panaszát és ne tüzelhessék új harcra a nemzetet. S ötven egynéhány esztendője, ugyane helyen szólt meg a szabadságharc riasztó szavú tárogatósa, *Kossuth* Lajos. Gyűjtő szavára előkerültek a régi fringyiak, kiegyenesedtek a kaszkák és Kecskemét fiai seregestől mentek a harcra, a szabadság védelmére.

Ezen a történelmi nevezetességű téren ércalakban jelent meg most *Kossuth* Lajos. Az ő szobrának a leleplezése volt vasárnap olyan fényes ünnepség keretében, a milyent csak egy színmagyar lelkű város népe tud rendezni.

Már kora reggel zászlódsízt öltött a város és úgy fogadta az ünnepére érkező vendégeket: a szomszéd városok és megyék küldöttjeit, a tanyák népét, aki szintén bezarándokolt a nagy napon először a templomokba és onnan *Kossuth* szobrához. A fővárosi vendégekkel tíz órakor robogott be a vonat a zászlódsízes állomásra. Ezen a vonaton érkezett *Kossuth* Ferencz kereskedelemügyi miniszter, *Szterényi* József államtitkár, számos képviselő, író és művész társaságában. *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke, már előző nap érkezett. *Kossuth* Ferencz *Gullner* Gyula főispán és *Kada* Elek polgármester fogadták, a kecskeméti hölgyek nevében pedig *Tomori* Jenő üdvözölte. Az utcákon virágot szórtak útjára.

Tizenegy órakor felcsendültek a nagy téren a himnusz hangjai, a nemzeti imádság elhangzása után *Szap-*

panos István, Kecskemét ösz követe nyitotta meg az ünnepet, majd *Szeles* József a szobor történetét ismertette s ezután *Hock* János mondta el emelkedett szellemű ünnepi beszédét. A lepel lehullott. Dobok perdültek, magyar vezényszó harsant és *Kossuth* szobra előtt két magyar hadsereg sorakozott. A mult és a jövő. Szemben a szoborral a kecskeméti öreg honvédek álltak fel, két oldalt két gyermek-zászlóalj. *Édőtvs Nagy* Imre *Tomori* Jenő lendületes alkalmi ódjáját szavalta el s most könykre indító gyönyörű jelenet következett.

Kada Elek, a város poétalelkű polgármestere lépett az emelvényre és szólott először az öreg honvédekhez. «E helyen mondá — ahol *Kossuth*nak néma ércszobra áll, ezelőtt ötvennyolc esztendővel az élő *Kossuth* Lajos gyűjtő szavára ragadtatok kézbe azt a lobogót, amely most is kezetekben van, hajtsátok meg *Kossuth* szobra előtt!» Majd az ifjusághoz fordult. «S most városom ifjusága, fiúk, tisztelegjétek a szobor előtt. A mult elbucszik, következtek ti: a jövő! Nektek lesz kötelességetek nemcsak megörizni a szobrot, de követni és szolgálni is a szoborban kifejezett eszmét.» A városháza tornyában tárogatón felhangzott a *Kossuth* nóta dallama, ágyuk dördültek s az öreg honvédek és a gyermekzászlóalj, dobpergés között tisztelgett a szobor előtt. A rengeteg közönség kalaplevéje, néma áhitattal nézte ezt a meghatározó és fölemelő jelenetet és láttára szem nem maradt szárazon. Még koszorúkat helyeztek el, a magyar kormányt *Szterényi* József államtitkár, a képviselőházét *Justh* Gyula, a kereskedelmi miniszteriumét *Téglássy* István ministeri tanácsos, Pestvármegyéjét *Fazekas* alispán, a fővárosét *Kun* Gyula tanácsos, a városokét a küldöttégek vezetői. Ezután a piacdon külön erre a célra épített díszsátorba vonult ünnepi ebédre a közönség, ahol több érdekes felkészítő hangzott el, *Gullner* Gyula főispán a királyra, utána *Iványosi Szabó* László *Kossuth* Ferenczre mondott felkészítőt. mire *Kossuth* Ferencz nagy érdeklődés mellett a következőképp válaszolt:

«Valahányszor szobrot állítottunk *Kossuth* Lajos emlékére, mindannyiszor újra születik az ő szelleme ebben a hazában. Azt mondta ő egykoron, hogy sirjából hatalmasabb fog előtörni szózata, mint a hogy elhangzott életében ajkairól. Igazra volt; mindnyájan látjuk, hogy szelleme miképpen terjed a hazában; az a kis tábor, amely az ő elveit hirdette egykoron, az ország többségévé lett és talán közel van már az az idő, midőn nem lesz magyar ember e hazában, aki ne az ő elveit vallaná. S mi az az eredmény, amelyet elért e szellem terjedése? Közelebb vagyunk talán ma hazánk függetlenségéhez, mint voltunk ezelőtt? Ezt nem tudom, de tény az, hogy megérhettük azt a csodát, hogy itt *Kossuth* Lajos emlékének megtisztelésénél egy magyar miniszter vehet részt és hogy az a magyar miniszter az ő vérenek vére és mondhatom az ő elveinek letéteményese, mert én magamtól másképp elképzelni nem tudom, mint úgy, hogy megvalósítani töreksem az ő eszméit. Volt idő, amidőn a függetlenségi eszméket csak elvben hirdették. Ma eljött annak az ideje, hogy iparkodjunk azokat az eszméket meg is valósítani; megvalósítani a körülményekhez mérten azzal a körültekintéssel, amely szükséges arra, hogy az ország ügyét biztosan vigyük előre, de azzal az elhatározással, hogy mindig előre fogunk menni és soha nem hátrálunk meg. Kecskemét polgárainak hazafiságára üritem poharamat. Ériék meg azt, hogy *Kossuth* Lajos álmai megvalósulhassanak.»

Kossuth beszédét szünni nem akaró lelkes éljenzéssel és tapsal fogadta a közönség. *Hock* János *Telcs* Edét, a szobor alkotóját köszöntötte. Teles műve, melyhez a talpazatot *Töry* Emil tervezte, egyik legsikerültebb alkotása e nagytalentedű művésznöknek s méltó hirdetője lesz Kecskemét szép terén *Kossuth* Lajos nagy emlékezetének.

Ha valamit óhajunk és másra törekszünk, olyanná válunk mint a repedező épület, mely hamarosan pusztulásnak indul.

Szenny és lomposság előbb a lélekben mutatkozik s csak később a testben.

A barátságban egy kis veszekedés olyan jó, mint étkezés a bors.

Mikes K. (XC. 1.)

A HÉTRŐL

József főherceg beiktatása. József főherceg elfoglalta áldott emlékü apjának, az izzig-végig való legmagyarabb főhercegnek kisjenői örökét. Nagyjelentőségű mozzanat ez mindenképen és nekünk magyaroknak sokszorosan kedves, mert azt bizonyítja, hogy a daliás József főherceg elhunyt atyjának méltó fia, aki szeret bennünket és köztünk is akar élni. E héten folyt le József főherceg kisjenői beiktatása. Az ünnepi napon délben tisztelegtek nála a katolikus hitközség *Lengyel József* plébános, a román hitközség *Csorogár* szemináriumi igazgató, a ref. hitközség *Csiha* lelkész és a zsidó hitközség *Messzer Lipót* elnök vezetésével. Az uradalmi községet és a járási tisztikart *Csakay Gyula* kisjenői és *Mladin Miklós* eleki főszolgabíró, a bírói kart *Tabajdi Sándor* táblabíró, a kaszinó, a Vörös-Kereszt és a gyermekmenedék hely egyesület küldöttségét dr. *Lázár Zóárd* országos képviselő vezette. A takarékpénztári és ipari társulat, a gazdakör, a hitelszövetkezet, a fogyasztási tejszövetkezet, a túszoltóságok és az ármentesítő és a Körös-szabályozó társulat küldöttségét *Ujj János* igazgató főmérnök, az arad-csanádi vasutét *Vásárhelyi Béla* főrendiházi tag vezette. A főhercegi pár rendelkezésére delután hatszáz gyermek uzsonnát kapott. Az uradalomhoz tartozó községetek, valamint a járási tisztikart vezető *Csakay Gyula* főszolgabíró beszédére a főherceg rendkívül szíves válaszbán kijelentette, hogy igyekezni fog az atya és nagyatya által fűzött viszonyt tovább ápolni és megszilárdítani, aminek dokumentálására alapítványt tesz, amelynek kezelését a főszolgabíróra bizza.

A kis főherceg bizonyítványa. A kis főherceg jól tanult s ami fő, az osztályzatában van egy rovát, amelynek igaz, benső örömmel kell betöltenie minden magyar embert. Ez a rovát így hangzik.

Magyar nyelv: jeles.

Főlegesen tán említenünk, hogy ez a kis főherceg a mi magyar királyi hercegeinknek, *József főhercegnek* fia, *József Ferencz* főherceg. A József nádor sarja nem is lehet más, igazi magyar fiúnak kell lennie, aki a magyar fiúk közt is a legelső. Tapcsoljunk a kis magyar hercegnek és tapsoljunk annak a magyar iskolának is, amelynek falai között a mi nyelvünk virágainak illatát magába szította az ifjú *József Ferencz* főherceg. A kis főherceg, mint magántanuló, a múlt évben beiratkozott a budai *Ferencz József-intézetbe*. A gimnázium első osztálya tanítványait dr. *Demeczky Mihály* udv. tanácsos, intézeti kormányzó, továbbá *Koválik József*, *Nikolics Ignác*, dr. *Pokorny Emanuel* főgimnáziumi és *Le Comte József* Ferencz József-intézeti tanárok tanították, a tornát, vívást és szabadkézi rajtot a m. kir. *Ludovika Akadémia* tanárai. A budai intézet most kiadott évi értesítője az első lapon közli a főherceg iskolai bizonyítványát, melynek szerinti szövege a következő:

«Gimnáziumi bizonyítvány. Ó cs. és kir. fensége, *József főherceg* úr, aki 1895. évi márczius hó 28-ik napján Brünneben született, a főgimnázium első osztályáról a vizsgálatot a budapesti királyi egyetemi katolikus főgimnázium és a m. kir. *Ferencz József* nevelő-intézet vizsgáló bizottsága előtt a következő eredménnyel tette le. Rendes tárgyak: vallás tan jeles, magyar nyelv jeles, latin nyelv jeles, földrajz jeles, természetrajz jeles, számtan jeles, rajzoló geometria jeles, szepírás jeles. Rendkívüli tárgyak: Francia nyelv jeles, német nyelv jeles, torna és vívás jeles, szabadkézi rajz jeles. Kelt Budapesten, 1906. évi januárius hó 13-ik napján. Tanári aláírások.»

Az értesítő a fenti kitűnő bizonyítványhoz ezt a megjegyzést fűzi: «Az isteni Gondviselés bőséges áldása kísérje a magyar nemzeti szellemben a legteljesebben magyarnak nevelt fenséges főherceg tanulmányait!»

A jelesen érett leányok. Ezekről a kisasszonyokról sok szó esett az elmúlt napokban. E kedves, piros arcú kis tudós leányok a belvárosi leánygimnázium növendékei voltak. Most értek meg a kisasszonyok a tudományoknak s közülök ötven százalék *jelesen érett* lett. Nos, ez az eredmény minket igazán nagy örömmel tölt el, de egy kissé aggaszt is a férfinép szempontjából. Mert eddig úgy volt, hogy a férfi tartotta magát a teremtés urának még akkor is, ha el is bukott tizennyolc

éves fejjel az érettségi vizsgáján, míg most a mérleg igen lebilben a rovására, mert kiderül, hogy a gyöngédebb nem a tudományok terén is diadalmaskodik fölötte. Vagy tán a szép kisasszonyokat nem akarták elbűsítani azok a derék tanár bácsik? Talán úgy gondolkoztak, hogy kár lenne azokért a mosolygó szép szemekért. Mért harangozta be a csillagokat a könyv? Valami ilyesféle lehetett. Egyébként gratulálunk a kisasszonyoknak.

A honvédség a magyar iparért. A mi honvédségünk a mi vérünkkel való. Át van hatva a magyar szellemről s ha már nem nyílik alkalma, hogy vitézi erényeivel igazolja, hogy igazi magyar katona, a békés idők is föl tudja használni lelkes magyarságának bizonyítására. *Jekelfalussy Lajos* honvédelmi miniszter tudvalevően elrendelte a minap, hogy a honvédség kaszárnyaiban a kantinbérők üzletükben, ahol a katonák ételen és italon kívül apró használati tárgyaikat is be szokták szerezni, csak magyar iparcikkeket árusíthatnak. A honvédelmi miniszternek hazafias irányú rendlete kétségkívül hozzá fog járulni a magyar ipar nagyobb mértékű támogatásához, annál inkább, mert kereskedőink már eddig is megértették mindent, hogy a magyar ipar e téren is a lehetőség szerint érvényesüljön.

Ungvár és képviselője. Ungvár városa képviselőt választott e héten. A képviselő *Visontai Soma* lett, ez a jeles képességű, kiváló multú, rokonszenves politikus. A választás egyhangú volt. *Matyaszó* Tivadar kanonok lakásáról, a hol vendégeként időzött *Visontai*, indult el a már megválasztott új képviselő a választás színhelyére, hogy mandátumát átvegye.

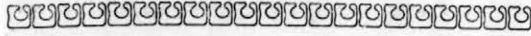
A képviselői megbízó levelet *Hidasi Sándor* kir. tanfelügyelő választási elnök szép beszéd kíséretében adta át a képviselőnek. *Visontai* meghatottan mondott köszönetet a választók bizalmáért. Kijelentette, hogy a felvidéki nép jólétének előmozdítása egyik feladatát fogja képezni a többi helyi érdekek sorában. A képviselő tiszteletére június 27-én *Matyaszó* Tivadar kanonok lakásán vacsorát adott, melyre sok kiválóság, köztük többen a káptalan tagjai és a gremiális papság köréből hivatalosak voltak. A választás után a választók este a Korona vendéglő kerthelyiségében a képviselő tiszteletére lakomát rendeztek. Ez alkalommal a képviselőn kívül többen toasztoztak, közöttük *Matyaszó* Tivadar kanonok és *Melles Gyula* képezési tanár és még sokan mondtak hazafias szellemű felköszöntőket.

Gör. kath. hangverseny Debreczenben. A debreczeni görög-katolikusok építendő templomuk javára legutóbb pompásan sikerült hangversenyt rendeztek. Az estélyen Debreczen város egész társadalma képviselve volt felekezeti különbség nélkül s a nagy magyar város szép és követendő példáját adta ezzel a vallási türelmeségnek és az ideális célok elérésére való együttérzésnek és együttműködésnek. A gazdag és magas művészi színvonalon álló műsorból kiemeljük *Pintér Lily* és *Drumár János* zongorajátékát, *Békásy Jenő* szerkesztő és *Szunyogh Barna* felolvasását. *Podolszky Margit* hegedűn játszott, *Osváth Gyula* magyar dalokat, *Zivuska Irén* opera-áriákat énekelt. Érdekes pontja volt még a műsornak *Rákos Alice* szavalata, aki *Euripides* egyik tragédiájából adott elő részleteket nagy drámai erővel. A hangverseny igen szépen jövedelmezett a templomalap javára.

Elhunyt esperes. *Zseltvay János*, velétei nyugalmazott lelkész, tb. esperes, Ugocsa vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, június 23-án életének 80-ik, áldozarságának 54-ik évében elhunyt. Nagy részvét mellett június hó 25-én a velétei templom melletti sírkertben temették el. A görög katolikus társadalom egyik buzgó munkását vesztette el az elhunytban, aki teljesen egyházi hivatásának szentelte magát a pázsatori küldetés nemes hitével és buzogságával.

Szervezködő tanítók. A középiskolai tanárok országos egyesülete jótékony példa gyanánt hat a jórészt szervezetlen tanítóokra is. Az új idők életküzdelmeiben még a leghatalmasabb erkölcsi testület is csak erős szervezetség mellett szolgálhatja igazán a maga ügyét. A szervezetség a vértet, amely védelmet nyújt s a szervezetség a fegyver is, amelylyel meg lehet vívni a fejlődés küzdelmét. Megértette a kor intő szavát a nagymihályi kerület tanítószága is, amely Topolyánban tartott gyűlésén a «Munkács-egyházmegyei Tanító-Egyesület» kérdése tárgyában a következő határozatot hozta: Kimondja a gyűlés, hogy az eddigi szokásban levő szabort — mi-

után ezen egy nagyobb értékű, az e. m. összes kántor-tanítóira érvényes bíró határozatot sem lehet hozni — kevesli, és egy egyházmegyei tanító-egyesületnek a megalkatását elmaradhatatlannak tartja. Tekintve pedig azt, hogy manapság a munkások is országosan szervezkednek, a kerület tanítósa felhívja egyházmegyénk területén működő kántársait, e fontos kérdés minél szélesebb körű tárgyalására és elhatározásuknak kifejezésére.

Magyar-bosnyák és dalmát összekötő vasút.

Nemrégiben szó volt lapunkban a *dalmáciai* összekötő vasútról. Megemlítettük, hogy ezt az összekötő vasutat kétféle módon tervezik. Az egyik terv szerint az új vonal az *osztrák* államvasut krajna-karintiai hálózatának valamelyik állomásából indulna ki és Károlyvároson vagy Ogulinon át a régi «k. k. General Mollináry»-féle tervezet alapján vagyis Ottocsácz és Goszpics érintésével érné el *Knint*-et, a dalmát vasutak mai végpontját. Ez a terv a magyar állam teljes háttérbe szorítását és Fiume veszedelmét, a magyar korona testén át egy *osztrák-dalmát* összekötő vasút kiépítését jelentené. A másik terv szerint pedig az új vonal a m. kir. államvasutak károlyváros-fiumei vonalának valamely alkalmas pontjáról kiindulva, a gazdag Unnavölgy központja, Bihács irányában keresi Knin felé az összeköttetést, egyúttal megfelelő szárnyvonal útján a helyi érdekűket is jobban fölkarolná s teljes mértékben megóvná Magyarország és Fiume érdekeit. Időközben e nagyfontosságú kérdés a Drohobeczky Gyula körösi püspök közbenjárásával megindult magyar-horvát barátkozás következtében még aktuálisabbá vált s remélni lehet, hogy minden *jogos* érdeket kielégítő megoldás jön létre.

De ép oly aktuális a *magyar-bosnyák* összekötő vasút kérdése is, melyet a monarchia két kormánya mindenkor kapcsolatosan tárgyalt a dalmáciai vasút ügyével. Értjük a magyar-bosnyák vasút elnevezése alatt a törvény által már elrendelt *samác-z-doboz*i elsőrendű vasútvonal kiépítését és a *doboz-szerajevói* keskenyvágányú vasútnak elsőrendűvé való átalakítását. Első sorban a megszállott tartományok európai színterére emelésének, másodsorban az egész monarchia hatalmi, hadászati, érdekének és tekintélyének követelménye, hogy ez az átalakítás mielőbb megtörténjen, de kiváló érdeke ez az európaiasítást jelentő átalakítás nem csak Magyarországnak, hanem Ausztriának is, ha ez utóbbi is hajlandó volna már egyszer jól felfogni saját igazi érdekét s nem azonosítaná magát a *trieszti Lloyd*dal és azzal a szűkkeblű gyarmatpolitikával, melynek a szomszéd országok minden haladása szálka a szemében.

Burián közös pénzügyminiszter úr, mint a bosnyák kormányzat vezetője, nyilván erről az oldalról hozta információját a magyar delegáció június hó 28-iki ülésébe, midőn az átalakítást azzal vélte rövidesen elhárítani, hogy ez majdnem annyiba kerülne, mint egy új vasút. A mi már magában véve nem valószínű, mert *gróf Andrássy Gyula* külügyésze alatt — nyilván a mielőbbi átalakíthatóság okából — a zenicza-szerajevói vonalrész máris elsőrendű alapépítménnyel épült. De még ha igaza volna is a közös pénzügyminiszternek: eddig még soha sem hallottuk sokalni a pénzt, mikor *hadászati* vasútról volt szó. Való ugyan, hogy most az egyszer e hadászati érdekű átalakítás költségeinek 30%-át Ausztriának kellene viselni, de több mint elegendő kompenzációt, sőt a híres paritás álláspontjáról még némi testvéri kárörömet is találhatna Ausztria abban, hogy viszont a szintén hadászati fontosságú dalmáciai összeköttetésnek teljes 100%-át a magyar államnak kellend viselnie.

Szláv- és magyar nyelvű egyházi könyveink kiadása.

Erre a fontos célra a törvényhozás annak idejében 400.000 korona összhitel engedélyezett. A képviselőház és a főrendiház tagjai közti éppen most kiosztott folyó évi költségeloirányzat szerint az összhitelből 1904-re 100.000 korona lett kiutalványozva, első részlet gyanánt, a folyó évre pedig — mint második részlet — csak 50.000 koronát irányoz elő a kultuszminiszter, mert — mint az indokolásban mondja — «a nyomtatással kapcsolatos előmunkálatok hosszabb időt vesznek igénybe s így ez utóbbi összeg a f. évi szükséglet fedezésére előreláthatólag elegendő lesz».

Ez az indoklás a mi tudomásunk szerint is teljesen megfelel a valóságnak. Az egyházi könyvek országos bizottsága ugyanis csak a múlt év október havában alakult meg s ugyanakkor *Dr. Vályi János* eperjesi püspök elnöklelte alatt tartott több napi ülésen megállapította a könyvkiadás és fordítás körül követendő irányelveket is, a részletes munkálatok teljesítésére pedig két albizottságot küldött ki. Az egyiknek — mely a hivatalos egyházi szolgálatra szolgáló ósláv kiadással foglalkozik — közvetlen vezetését *Drohobeczky Gyula* körösi püspök volt szíves elvállalni, a másik albizottságnak pedig, mely a magán használatra szolgáló magyar könyvekről van hivatva gondoskodni, elnökül *Kovaliczky Kornél* eperjesi nagyprépost, alelnökül *Melles Emil* budapesti apátlébános választatott meg.

Sok munkát okozott a különböző ósláv és görög könyvek összegyűjtése és kiszemelése, de ez már nagyon és egészben be van fejezve. Ez alapon a Liturgikon és Euchologion helyes szövegének megállapítása még huzamosabb időt fog igényelni s csak ez után kerülhet a sor a nyomdamunkára.

A létező magyar könyvek revíziója s a hiányzó fordítása természetesen nem kezdhető meg addig, míg az ósláv szöveg véglegesen megállapítva nincsen. Ezek szerint mindeddig még az 1904. évi hitelt sem lehetett kimeríteni, amennyiben az állammegmondának ósláv betűkkel való felszerelésén és a szükséges ósláv és görög könyvek beszerzésén kívül eddig lényegesebb költségek nem merültek fel. Ertesüljünk szerint, nehogy a hitelmaradvány elévüljön, tervben van a magyar evangéliumos és apostolos könyvet, valamint a zsolttárok könyvét soronkívül bocsátani kiadásra, mert ezek magyar szövege a róm. kath. egyház könyveiben már adva lévén, további revíziót nem igényel.

Ezeknek a könyveknek mielőbbi kiadásával — kapcsolatosan *Fireczák Gyula* munkácsi püspök úrnak az énekes könyv kiadására vonatkozó s általuk már kellőképp méltatott rendelkezésével — a gör. kath. magyar hívek legégetőbb szükségén egyelőre is segítve lesz.

A sajtóhiba történetéből. Alig van író, akit a sajtóhiba ördöge egyszer-másszor meg nem tréfált volna. A legnagyobb figyelem sem elég, hogy cselekedeteitől mentesek lehetnének. Kedves adoma maradt fenn többek között e tárgyról. A 40-es évek végén egyik híres írónk új könyvet mutat be a kaszinó tagjainak, s többek közt dicsekszik azzal, hogy ez az első magyar munka, a melyben egyetlen sajtóhiba sincs. Deák Ferencz, a ki éppen akkor vette kezébe a könyvet, mosolyogva jegyezte meg: «Csakugyan nimes? Hát ez is helyes: Angolból ordította D. G.?» Szerencsére, még a példányokat nem küldték szét s az új címlapon a kiesett f betűt is beiktatták. Ezer meg ezer példát tudnak fölserornai más irodalmak is. Uhland 1814-ben kiadott költeményeinek ajánlását e sorokkal kezdte: «Lieder sind wir; unser Vater schickt uns in die weite Welt.» (Dalok vagyunk, édesatyánk világáig most eresz.) Az első szó i betűje kimaradt s lett a Lieder helyett Loder (bőr), s a költőt egész életén át boszantották a bőr-szülőttekkel. Egy Schäfer nevű özvegyasszony férje halála alkalmával verset írt s így kezdte: «Ach! Schäfer liebt' ich nur!» (Ah! Schäfert szerettem csupán!) Az első fölkiáltó jel helyére véletlenül t betű került, s a bánatos dal komikussá lett a gázós özvegy azon vallomása után, hogy «csak nyolcz juhászt szeretett». Nem érdekeltek egy francia tudós orvos esete sem, ki könyvet írt az örültségről. Művének végén több idézet fordult elő s mivel a szóidézé jeleket nem használt, a revízió-ív végén figyelmeztette őt: «pour finir, il faut guillimetter tous les aînées» (a kikezdések kezdő- és zárójegygyel láttandók el). A művet sietve nyomtatatták és szét is küldték s csak a kész példányon látta a

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

szerző, hogy a szedőnek szóló figyelmeztetést is kiszedték és pedig tudományos munkájának megszegésére ily alakban: «pour, finir, il faut guillotiner tous les aliénes» (röviden szólva, minden örültet le kell nyakazni). A sajtóhiba annyira elkerülhetetlen, hogy még azokban a logaritmus-táblákban is, hol a fölfedezett sajtóhibát aranyral szókták jutalmazni, mindig találunk egyet-kettőt. Húsz korrektúra sem elegendő, hogy bármely mű teljesen hibátlan lehessen. A dolganak lélektani oka van s ez az, hogy sem a szedő, sem az író nem olvas el tényleg mindent, hanem rendszeren csak egy pár betűt nézünk meg és a többin mintegy futólag sikklik át szemünk előtt. Mindamellert egyes sajtóhibák híresek lettek és már akadnak oly külön-cök is, kik a sajtóhibákat vadászszák, olyannyira, hogy egyes könyvekért, melyekben nevezetes sajtóhiba fordul elő, olykor tízszerez árat is fizetnek.

Az öltözködésről. Mantegazza, akinek egészségügyi tanácsai az élet különböző vonatkozásában általánosan ismeretesek, praktikus tanácsokkal szolgál arra nézve, miképpen kell helyesen és észszerűen öltözködni. Esmélt eredeti és ötletes formában közli a világgal, nehogy unalmasokká váljanak, a közönség hozzáfogna az olvasásukhoz. Kerek 30 rövid, de velős szabályt adja Mantegazza a ruházatkodásnak általában s bár nem egy Kolumbusz-tojás is van közöttük, mégis érdemes azokat szép rendben elmondani. Ime a 30. törvénycikk: 1. Akinek mindössze ötven fillére van, az ebből negyvenet költsön ennyivalóra és tízet ruházatra. 2. Akinek négy koronája van ruházatra, az ebből hármat költsön a fehérneműre és egyet a külső ruházatra. 3. Helyesebb, ha a hét minden napján rendszeren öltözködjünk, mintha vasárnap kicsipünk és a hét többi napján piszkos és kopott ruhában járunk. 4. A tiszta ruha egyik feltétele az emberi méltóságnak és egészségnek. 5. A ruha második bőre az embernek és épp annyi gondozást igényel, mint az, amit a természetől kaptunk. 6. A munkásnak legyen külön ruhája a műhely és külön az otthona számára. 7. Mielőtt új ruhát rendelünk, nézzünk be a konyhába s tájékozódjunk, vajjon a gyermekeink jólaktak-e? 8. A ruhán levő pecsét szégyen, amit semmi sem ment. Inkább száz folt, mint egy pecsét. 9. Viseljünk inkább új, vastag és durva ruhát, mint elegánsat, de uraságtól levetett. 10. Jobban öltözködni, mint helyzetünk megengedi, folytonos hazugság, mely hibákba és bűnökre sodor. 11. A toalettek körül való túlzás olyan, mint a hamis névalírás. 12. A ruházatkodás körül tanúsított cinizmus néha tapintat hiánya, néha pedig exaltált állapotnak vagy pláne örültségnek a jele. 13. A híres emberek különc ruházatkodásának utánzássa nem tesz bennünket híresekké, ellenben neveltségessé. 14. Balgaság szolgálai módon követni a divatot, de nem számolni vele, örültség. 15. A ruházatkodásban való nagy egyszerűség majdnem mindig megfelel az egészség és elegáns követelményeinek. 16. A divat mindenkire nézve ugyanaz, de az okos ember a jellemhez, szokásaihoz, állásához és korához alkalmazza. 17. A nő csinosítsa magát, de a férfi csak öltözködjék. 18. Minden divat, mely a test könnyű és szabad mozgását gátolja, ellensége a munkának és az egészségnek. 19. Inkább izzadjunk a téli ruhában, mint dide-regjünk. 20. Inkább hordjunk nyáron téli ruhát, mint télen nyári ruhát. 21. Az első hideg téli napokban már melegen kell öltözködni, de az első meleg után várjunk még néhány napig s csak aztán öltözzünk könnyebben. 22. Semmi olyan szöveget, ami zseniroz, semmi olyan szalagot, ami szorít. 23. Úgy kell öltözködni, hogy az javunkra szolgáljon, de nem úgy, hogy félrevesszük vele felebarátunkat. 24. Az egészség egyik feltétele a ruházatkodásban: a fehér szín és a gyapjuszövet. 25. A toaletten minden, ami hamis és mesterkél, az egyúttal ártalmas is. 26. A toaletten való hazugság mindig megbánást és elégedetlenséget von maga után. 27. A hideg ellen jobban lehet küzdeni több könnyebb fajta ruhával, mint egy nagyon vastaggal. 28. A ruhákat, kivált nyáron, ki kell tenni a levegőre és a napra. Épp úgy szükségük van a szellőzésre, mint testünknek és szobáinknak. 29. Azt a ruhát, mely csak a legkisebb mértékben is akadályoz bennünket a mozgásban, félre kell dobni. 30. A szabót épp úgy nem jó sürin változtatni, mint az orvost.

Egy felvidéki falu kérelme. Bereg vármegyének talán a legnépesebb faluja Nagylucska, föld dolgában igen szorongatott helyzetbe jutott. A mintegy hatezer lelket számláló és jobbára földművelésből élő lakosságának mindössze 4600 holdat tevő ingatlan birtoka van, de még ebből is 280 holdnyi terület gróf Schönborn uradalomához tartozik. Ezt a földet Nagylucska község már évek óta meg akarja venni, de az uradalom, amely eleinte négy száz koronát kért egy holdért, most már hétszáz koronáért sem akarja adni. Nem csoda, ha a kívándorlások ijesztő módon szaporodnak, — mert még a jobb módú földműves nép sem tud hozzájutni drága pénzen annyi földhöz, hogy állandó otthonot biztosítson magának. A község most Darányi miniszterhez fordult, hogy dolgan segítsen, — ki a támogatást megérte. Kíváncsian várjuk a grófi uradalom intézőinek határozatát.

A sors játéka. Őszinte nagy érdeklődéssel és rokonszenvvel olvastuk át a finom apró, majdnem lehelletszerű — s bizony egy kicsit nehezen is olvasható — betűkből összerótt kéziratot. Azzal a reménnyel, hogy íróját munkatársaink sorába avathatjuk. Sajnos, ez a reménységünk most még nem teljesülhetett. De ez ne csüggesse az író, akinek, mint írja, ez az első szárnypóbálgatása. Mint minden művészetnek, az írásművészetnek is megvan a maga mesterségi része, amit még a legnagyobb talentumnak is meg kell tanulnia, hogy élvezhető alkothasson. Sok csinja-binja van ennek az írásmesterségnek, amit így hamarosan bajos is volna felszámolni. Csak kettőt említünk, ami ebből a szárnypóbából hiányzik. Az egyik a téma megválasztása. Ez a téma — a felekezeti különbözőségekből eredő összeütközés — ma már nagyon elkopott, idejét is multa és csak nagy írói készséggel, erős drámai akcióval lehetne valamit belőle csinálni. Ez pedig felülmulja a kezdő író erejét, bár érdekes, hogy éppen a kezdő írók vágják leginkább fejcsúkjukat, azaz tollukat az ilyen nagy feladatokba. A másik hiba, a szerkezet teljes hiánya. Tíz apró részre bomlik a kis elbeszélés, ugrálva hol előre, hol hátra s a mese fonala közben teljesen elernye. A szerkesztés, meseszövésmódját s általában a külső formákat a kiváló írók hasonnemű műveinek olvasása és tanulmányozása hozhatja meg. Egyelőre azonban azt tanácsolnánk, hogy ne ilyen nagyokan elbeszélészerű, hanem kisebb leírással, rajzzal méltóztatassék próbálkozni, mely a saját megfigyelését, érzéseit tükrözzé. Nagyon örülünk, ha nevével a Magyar Világ hasábjait mielőbb ékesíthetjük.

Vultur. Maradjon csak a névtelenség jótékony homályában, mert ha verseit — mint kívánja — nevének teljes kiírásával ki nyomtatnók, minden csalogányunk rémülettel menekülne az ön énekeitől, tisztelt — vultur! Rébuszokat nem szoktunk közölni, de verseinek néhány sorát most ismétymatjuk olvasóink számára egy kis vasárnapi fejtöréssül. Ezt mondja:

Nem hallom a kacaj víg dalt,
Szívemből az öröm rég kihalt.

Továbbá:

Övé az érdem, a myrtus,
Enyém csak a külső virtus.

Megfejtendő: mi az a kacaj víg dal és mi az a külső virtus? A jutalom Hazaffy Veray János összes hátrahagyott művei.

B. H. Köszönjük. Mások is szívesen. Tessék elhinni, nekünk legnagyobb öröm az, ha az igazi tehetség kibontakozását elősegíthetjük, de a tehetségtelenség legyezgetésével csak az illetékek ártanak.

H. I. (A föld rabjai.) Értékes megfigyelések. Egyiket-másikat felhasználjuk.

Versek. Az eredetiek bizony nagyon gyöngék, az orosz fordítás azonban elég ügyes, csak hosszúsága miatt kell egyelőre lemondanunk róla. Ha kisebb dal, vagy balladaszerű dolgai volnának ebből a genre-ből, azokat szívesen vennők.

Venezia. A levél a Lidóról jött, de a cím nincs megírva. Hová küldjük a lapot? A küldeményt köszönjük.

Körös. Az ígért is szép, de a kéziratban még sebb lesz — reméljük.

N. Jövő számunkban fogja találni.

A KIADÓHIVATAL ÜZENETEI

Tisztelettel kérjük azokat az olvasóinkat, akiknek negyedévre szóló előfizetésök most lejárt, szíveskedjenek azt mielőbb megújítani s — egyúttal esetleges nyári tartózkodási helyüket is velünk idejekorán tudatni, hogy a lap szétküldése akadálytalanul történhessék.

Lapunk minden nagyobb forgalmú fővárosi trafikban kapható.

Lapunk olvasóit tisztelettel arra kérjük, hogy a nálunk hirdetett czégeknek eszközölt bevásárlásai alkalmával szíveskedjenek mindenkor lapunkra hivatkozni.